

У загальному, потрібно зазначити, що рік проведення досліджень був сприятливим для розвитку фітофторозу та альтернаріозу картоплі.

В умовах господарства в 2023 р. фітофторозом у меншому ступені серед інших досліджуваних ранньостиглих сортів картоплі уражувався сорт Рів'єра – 5 балів стійкості, що відповідає середній сприйнятливості, а найбільш уражуваним – сорт Беллароза, який проявив високу сприйнятливість (1 бал стійкості). До альтернаріозу всі досліджувані сорти проявили стійкість із балом 7–8.

За стійкістю до парші звичайної та чорної всі сорти виявилися стійкими (7 балів стійкості), а сорт Беллароза проявив високу стійкість до парші звичайної (9 балів стійкості).

Захист картоплі від хвороб стає дедалі важливішим. Роль шкідливих організмів і їх взаємодія в агроecosистемі під час вирощування картоплі постійно змінюється. Науково обґрунтоване застосування систем захисту рослин у ротації культур разом з іншими аспектами землеробства допомагає забезпечити стабільні врожаї картоплі з високою прибутковістю.

УДК 632.937.3

М. М. Башенко, мол. наук. сп., **О. В. Шита**, канд. с.-г. наук

Інститут захисту рослин НААН

КОМАХИ ГІРКОКАШТАНУ ЗВИЧАЙНОГО

Для урбанізованого середовища гіркокаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.) вважається однією з найкращих декоративних рослин.

В. П. Васильєв у своїй праці «Шкідники сільськогосподарських культур та лісових насаджень» зазначив, що в Карпатах на каштанах було зафіксовано мінуючу строкатку (*Lithocolletis messaniella* Zeller, 1846), гусениці якої пошкоджують листя дерев буків, граба, екзотичних дубів та каштанів.

В наукових працях Г. М. Нікітенко та С. В. Свиридова визначено оцінку шкідливого комплексу гіркокаштану звичайного і за характером пошкодження розподілено на три групи. До першої групи віднесли каштанову мінуючу міль (*Cameria ohridella* Deschka & Dimic, 1986), яка завдає найбільшої шкоди та може призвести до загибелі дерева. До другої групи віднесли три родини (Geometridae, Noctuidae

та Cossidae), які небезпечні в садівництві і в лісовому господарстві, та при масовому спалаху чисельності вторинно переходять на каштани поряд. До третьої групи віднесли 11 родин (Bucculatricidae, Argyresthiidae, Lymantriidae, Geometridae, Noctuidae, Anobidae, Bostrychidae, Vuprestidae, Cerambicidae, Curculionidae та Ipidae), які суттєво не впливають на стан каштанів.

Метою роботи було уточнення видового складу комах гіркокаштану звичайного.

В національному ботанічному саду імені М. М. Гришка НААН України м. Києва впродовж 2023–2024 рр. згідно методики проводили візуальні обстеження стовбура та листя гіркокаштану звичайного для виявлення комах. Комах ідентифікували за допомогою монографії "Атлас європейських комах-ентомофагів", монографій "Екологічна функція ентомологічного біорізноманіття. Фауна комах-фітофагів деревних і чагарникових насаджень Лісостепу України", "Ентомофаги шкідників яблуні південного-заходу СРСР" та "Мурахи родини Форміка (Nyumenoptera, Formicidae, G. Formica)".

Результати. Протягом 2023–2024 рр. обстеження гіркокаштанів звичайних в Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка НААН було виявлено 16 видів комах, яких можна віднести до 3 груп. До першої групи віднесли лише один вид, який може призвести до загибелі гіркокаштанів – каштанова мінуюча міль (*Cameraria ohridella* Deschka & Dimic, 1986). До другої групи віднесли 8 видів, які є небезпечними шкідниками садівництва та лісового господарства, котрі суттєво не впливають на стан каштанів – стрільчатка кленова (*Acronycta aceri* Linnaeus, 1758), совка готична (*Orthosia gothica* Linnaeus, 1758), слимак іспанський (*Arion lusitanicus* Mabilie, 1868), аргіда барбарисова (*Arge berberidis* Schr. 1802), розанова цикадка (*Edwardsiana rosae* Linnaeus, 1758), бронзівка (*Cetonia aurata* Linnaeus, 1758), квідкоїд (*Meligethes aeneus* Fabricius, 1775) та короїд (*Xyloborus* (*Arisandrus*) *dispar* Fabricius, 1792).

До третьої групи віднесли ентомофагів, серед яких широко поширені імаго поліфагів: види кокцинелід (*Calvia quaturdecimguatta* Linnaeus, 1758, *Adalia bipunctata* Linnaeus, 1758, *Coccinella septempunctata* Linnaeus, 1758), золотоочка звичайна (*Chrysoperla carnea* Stephens, 1836) та квітковий павук (*Misumena vatia* Clerck, 1757). Личинки кокцинелід та золотоочок – поліфаги, яким властиво хижацтво стосовно широкого спектру об'єктів. Незважаючи на те, що на листках та стовбурах гіркокаштану звичайного було зафіксовано

яйця золотоочки та імаго кокцинелід, личинок не було виявлено. Квітковий павук в основному полює на мух та дрібних запилювачів. Серед ентомофагів, які відіграють важливу роль в регуляції чисельності каштанової мінуючої молі було зафіксовано руду лісову мурашу (*Formica rufa* Linnaeus, 1761) та коника (*Mecopema meridionale* Costa, 1860). Руді лісові мурахи виконують функцію захисту лісів від фітофагів. Коник часто спостерігається на нижчих ярусах гіркокаштану звичайного. Одна особина цього виду за добу здатна знищувати до 10 гусениць каштанової мінуючої молі.

Висновок. Протягом 2023–2024 рр. в Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка НАН на деревах гіркокаштану було виявлено 16 видів комах. За характером та поширенням ми віднесли їх до трьох груп: I – каштанова мінуюча міль; II – фітофаги – 8 видів; III – ентомофаги – 7 видів, з яких лише два види (*Formica rufa* Linnaeus, 1761 та *Mecopema meridionale* Costa, 1860), можуть впливати на чисельність каштанової мінуючої молі.

УДК 595.42:632.6: 635.925: 574.2

О. І. Борзих, д-р с.-г. наук, с. н. с., академік НААН,

О. О. Стригун, д-р с.-г. наук, с. н. с.

П. Я. Чумак, канд. с.-г. наук, с. н. с.

О. Г. Аньол, с. н. с., **Є. В. Ківель**, н. с.

Інститут захисту рослин НААН

**ПОШИРЕННЯ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛІЩА
ACULUS TAIHANGENSIS HONG & XUE ЗА МЕЖАМИ ЙОГО
НАТИВНОГО АРЕАЛУ (В БОТАНІЧНИХ САДАХ
ЛІСОСТЕПОВОЇ ЗОНИ УКРАЇНИ)**

Кліщ чотириногий *Aculus taihangensis* Hong & Xue, 2005 належить до родини Eriophyidae Nalera, 1898. Нативним ареалам *A. taihangensis* є батьківщина його рослини-хазяїна айланта височенного (*Ailanthus altissima* (Mill.) Swingle), що зростає в Китаї (Hong, Xue, 2005; Xue, Hong, 2006). Разом з рослинами фітофаг потрапив у Європу (Kashefi et al., 2022; de Lillo et al., 2022) і Туреччину (Ozman-Sullivan et al., 2023) та інші країни світу.

Кліща нами було виявлено в Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка НАН України, Ботанічному саду Поліського